

ethische" al meer en meer de werk-want hij zeggen, objectief subjectief medege-

gevoel en vriend. Het vervolg is, en op de meest eiken, en met het snelken- te hoede bewezen, zinistisch leer neuling van de groote nge mate

aan der telen.

tot geen zien, dat grondstel kinder-aestie is denk er te noes- ga, doch l dan hij

oordeeling

ging van edelijden vaar, dat soverwe- net onze de diep- end mag dat ook et gezin,

nder ook wateren oon naar enkel en gevolgd, ren dan en liggen oehoefien niet die- de over doch ik eer Hui- van het de over- werkmán i blijven.

ken over t noemt, de crisis- nijk een te de re- tegen de g onder gaan. Ik oorlogs- ndergeld inemend och niet, en nood- ons ligt, ook voor het ant en.

slag ver- naze krin-

eds als daarom ont om t te be- geruimen van veel men, en ze loons- logsjaren aan om it stelsel

en voor- voor het

Ten tweede beroept de heer H. zich op de Schrift.

Hij doet dit zeer kort.

M.i. omdat hij in de Schrift weinig steun vindt. Terecht merkt hij op, dat de Bijbel geen boek is met concrete voorschriften, en Gods Woord predikt ons geen maatschappelijk stelsel. Het zegt ons ook niet, of op den basis van het familie- of gezinsleed nog bijzondere kindertoeslag geoorloofd is of niet, en uit het feit, dat we van zulke kindergelden niets lezen, mag niet geconcludeerd, dat ze voor ons contrabande zijn. Hier worden alleen algemeene regelen gegeven, en in die regelen ons de eisch Gods bekend gemaakt, dat een loon moet gegeven, hetwelk tot voldoende onderhoud van het gezin kan strekken, doch verder gaat de H.S. niet. Over het „hoe" wordt niet gehandeld.

Noch in het Oude, noch in het Nieuwe Testament.

De werkgever uit de gelijkenis gaf aan iedereen arbeider evenveel, hetzij hij den geheelen dag of slechts een uur gewerkt had, en deze rekende dus niet met den gepresterden arbeid, maar met de levensbehoeften, doch mag deze handelwijze als regel gelden? Laat de heer H. voorzichtig zijn in het trekken van conclusies voor allerlei sociale maatregelen, want dan kon het instituut van Sabbath- en jubeljaar hem wel eens tot een zeer eigenaardig standpunt voeren. En wat hij zegt over de rijke beloften Gods voor het gezin, ik zou niet gaarne de waardij van een dier beloften ontkennen, doch is met die beloften het kindergeld in strijd?

Wil de Heere niet het gansche loon gebruiken om de gezinnen in stand te houden?

Mag een huisvader niet alle middelen aangrijpen om voor zijn groot gezin het dagelijksch brood te verdienen, en wanneer zulk een huisvader allicht naar meer bronnen van inkomsten omziet, dan een ongetrouwde en kinderlooze, om in de speciale behoeften van zijn gezin te voorzien, is er ook niets op tegen dat in de loonsbepaling met die behoeften gerekend wordt. Hierbij wordt aan het Godsvertrouwen geen afbreuk gedaan. De heer H. maakt een onzuivere tegenstelling. Het geloof in de zorgende liefde Gods sluit niet de inspanning van alle krachten buiten, en wanneer wij met het kindergeld groote gezinnen te hulp komen, stellen wij ons juist in de hand des Heeren om Zijn instrument te zijn tot vervulling van Zijn beloften.

Nu staat natuurlijk de vader verantwoordelijk voor zijn gezin.

Niet de maatschappij, maar hij heeft voor zijn kinderen te zorgen.

Daarvoor arbeidt hij, en daarvoor werkt hij om het loon, en neen, dan vraagt hij geen medelijden, en hij wil geen bedelaarsgave, maar waar het loon het van God gegeven middel is om zichzelf en zijn gezin als beeldridders Gods te handhaven, mag hij dankbaar zijn, dat in dat loon, dat zeer zeker verband houdt met den arbeid, dien hij verrichtte, gerekend is met zijn speciaal gezin, hetwelk de Heere aan zijn zorg en leiding toevertrouwd.

Strijdt dit met de overgave des geloofs aan God? Hoe komt de heer H. erbij?

M.i. is het kindergeld veel eerder een eisch van sociale rechtvaardigheid, en wanneer het streven naar de vervulling van dezen eisch een wegdoezelen van de lijnen, en een bewijs van geloofs-inzinking is, dan lijdt heel de loonactie aan dit euvel. Hetzelfde argument, hetwelk de heer H. tegen het kindergeld gebruikt, dat n.l. het geloofsvertrouwen in 't gedrag komt en de spanning van het geloofsleven verzwakt wordt, is reeds lang tegen alle sociale actie gebezigd door hen, die in luie lijdelijkheid zich aan den arbeid van Patrionism onttrokken. Dezen hebben ons altoos voor de voeten geworpen, dat de maatschappelijke beweging vloekte met onze berusting in en het vertrouwen op Gods bestel, en wij hebben toch als Calvinisten volgehouden, dat deze beide geen tegenstellingen zijn.

Zoo staat het ook met het kindergeld.

Onze kerken hebben dit uitnemend begrepen. En voor onze groote gezinnen is deze vorm van familieleen meermalen een ware uitkomst geweest, en mede een verhooring van de bede om het dagelijksch brood, en een bewijs, dat God het vertrouwen niet beschaamt.

Hierbij wil ik het laten.

De heer H. begrijpt nu, naar ik hoop, op welk standpunt ik sta.

Het is mij niet te doen om enkel groote gezinnen te hulp te komen. Ook wegen bij mij geen gevoels-motieven. Ik bedoel geen barmhartigheid te oefenen. Evenmin twijfel ik aan 's Heeren trouwe zorg. Aan „ziekelyk voelen" behoeft de heer H. niet te denken, maar ik zie, om de woorden van Prof. Diepenhorst te gebruiken, de dingen aldus: „De arbeid is het door God aangewezen middel om in het levensonderhoud te voorzien; de arbeid moet immer in verband worden gebracht met den arbeider; mitsdien mag een loonsbepaling, mee op de kosten van het levensonderhoud gebaseerd, niet worden losgelaten, en het is alleszins rationeel, dat, waar de grootte van het gezin de meest natuurlijke factor is, welke het bedrag der kosten beïnvloedt, met haar ook rekening wordt gehouden".

Van het verkeerde dezer beschouwing heeft de heer H. mij niet overtuigd. K. D.

ZENDING EN EVANGELISATIE.

De Federatie van Christelijke Vereenigingen van en voor Vrouwen en Meisjes.

I.

Vele vereenigingen zijn in ons land sedert jaren werkzaam op het terrein van den arbeid onder vrouwen en meisjes. Zoowel zuiver evangeliseerend als bewarend en reddend werk wordt er veel verricht. Maar nu op het oogenblik de arbeid onder de rijpere jeugd in het middelpunt der belangstelling staat, nu allerlei omstandigheden er toe mede werken, dat men zich eens bezinnen moet en zorgvuldig nagaan of de arbeid wel aan de eischen voldoet, die men daaraan stellen kan, nu blijkt allereerst eene groote onvoldaanheid. En het zijn niet alleen de buitenstaanders, die objectief oordeelen, die de onvoldoendeheid constateeren, zooals b.v. in het Verslag der Staatscommissie tot onderzoek naar de ontwikkeling der jeugdige personen van 13—18 jaar, waar van den Protestantisch-Christelijken jeugd-arbeid onder meisjes gezegd wordt, dat deze nog van weinig betekenis is, neen het is in de vereenigingen, onder de arbeidsters zelve, dat een tekort sterk gevoeld wordt. Talrijk zijn de klachten der leidsters in dit werk over het verliezen van het contact met de meisjes, over de vermindering der belangstelling, terwijl in de vereenigingen niet minder geklaagd wordt over vermindering van ledenaantal en van activiteit der leden, over de moeilijkheid van het vinden van geschikte personen om zich voor dezen arbeid te geven.

Verwondering wekken deze klachten zeker niet, eerder zou het verwondering wekken, indien dergelijke moeilijkheden op dit terrein achterwege bleven, waar het op elk gebied gist en woelt, veel ouds wordt afgebroken, nieuw leven zich baant, nieuwe wegen worden gezocht. Ja, sterker nog dan op menig ander levensterrein moest dat gisten en woelen wel gevoeld worden in den arbeid onder vrouwen en meisjes, omdat de vrouw in onzen tijd, behalve het algemeene wereldgebeuren en de algemeene verandering van geestesgesteldheid, die zij medemaakt, ook nog doormaakt eene groote ommekeer wat betreft haar plaats in de maatschappij.

De meisjes staan geheel anders tegenover het leven dan 10—15 jaar geleden. Juist in dezen tijd, waar de geestesgesteldheid der geheele menschheid toch al zoo snel verandert door de angstwekkend vlugge opeenvolging der toestanden en gebeurtenissen, is het leven der vrouw geheel gewijzigd, of liever, is deze wijziging die zich reeds jaren voorbereid had, zoo plotseling in een vergeter verduistert gekomen, dat eene groote verandering in de mentaliteit der vrouw daarvan het gevolg moest zijn. De toelooft van meisjes naar de inrichtingen van hooger onderwijs, het openstellen van allerlei beroepen voor de vrouw, het stroomen naar kantoren en fabrieken en als gevolg daarvan het verlaten van het gezinsleven, of wel in eigen huis of wel in huishoudelijke diensten bij anderen en ten slotte het betrekken der vrouw in het politieke leven door het verliezen van het stemrecht, dit alles moet van grooten invloed zijn op de vrouwen van onzen tijd.

Alle vrouwen zullen eenigszins den invloed van dit alles ondergaan, maar uit den aard der zaak zal dit alles veel meer doorwerken bij de jongeren, wier leven zelf door deze veranderingen beheerscht wordt, die met volle belangstelling daarin medeleven, die in jonge geestdrift zich van deze veranderde positie gouden bergen voorstellen en zoo is het geen wonder, dat de afstand tusschen de gedachtenwereld van moeders en dochters, ouders en jongeren zeer groot is geworden.

Wil men nu aan de meisjes van dezen tijd het Evangelie brengen, wil men van den arbeid der meisjesvereenigingen een algemeen vormend invloed doen uitgaan, wil men het onmisbare contact verkrijgen, dan is het zeer begrijpelijk, dat de oude methoden falen moeten. Waar men nu onderzoek doet naar den arbeid onder meisjes, daar blijkt dat deze, de goede uitzonderingen niet te na gesproken, nog geheel is ingericht op de wijze van tien jaren geleden. De ontwikkelingsgang is niet medegemaakt, van geleidelijk aanpassen is slechts in enkele gevallen sprake geweest en nu er na den oorlog eene inzinking komt, nu wordt door velen gevreesd, dat het bestaande geheel afgebroken zal worden, men heeft geen voldoening en geen animo in zijn werk, omdat men gevoelt dat het niet meer past in dezen tijd. Velen zijn er die, teleurgesteld, het werk opgeven, anderen, die zich daarvoor niet willen geven, gevoelende niet tegen de taak opgewassen te zijn.

Maar minder dan ooit, mag in dezen tijd deze arbeid verslappen. Want nu de vraag naar meerdere ontwikkeling en naar een eigen vereenigingsleven zoo sterk opkomt onder de meisjes, is het van bijzonder veel belang, wie daarin leiding zal geven. Daarbij is er op het oogenblik onmiskenbaar een vragen naar geestelijke dingen. De sociaal-democratie en allerlei geestelijke stroomingen, die buiten den Christus ongaan, weten van deze beide factoren gretig gebruik te maken. Daarbij mogen de Christenen niet achter blijven. De geestesgesteldheid, die nu in dit overgangstijdsperk gevormd

wordt, zal haar stempel drukken op een lange reeks van jaren. Daarbij zal de invloed der vrouw van de grootste waarde zijn, want aan haar is de geestelijke vorming in het gezin voornamelijk toe- vertrouwd. God legt in deze jaren een zware taak en groote verantwoordelijkheid op de Christenen. Niet alleen op het zendingsterrein zijn allerwege geopende deuren, ook op dit zendingsveld vlak om ons heen, geeft God eene gelegenheid, zooals misschien in een menschenleefijd niet terugkeert. God vraagt van ons door ons woord en onze daad het getuigenis te laten uitgaan, dat ook voor dezen tijd in Jezus Christus de eenige redding is, dat voor de vragen en nooden van dezen tijd Zijn Evangelie de eenige oplossing brengt. Waar de vrouwen het meest toegankelijk zijn voor de geestelijke dingen en zij zich van haren invloed meer bewust zijn geworden door hare veranderde positie, daar is de Christelijke arbeid onder haar van de allergeeueste betekenis en tot iedere Christenvrouw komt dan ook in onze dagen met vernieuwde kracht de roeping van Godswege om Zijne getuige te zijn, medearbeidster te zijn voor de uitbreiding van Zijn Koninkrijk.

Waar hoe langer hoe meer de oogen der voor- aanstaande personen in Christelijken arbeid onder vrouwen en meisjes opengingen voor de groote, zware, maar ook heerlijke taak die daarvoor open- lag, maar daartegenover zij in plaats van ople- ving en krachtige bloei, achteruitgang en verslap- ping moesten constateeren, daar is het geen wonder dat zij uitzagen naar middelen om hierin verande- ring te brengen. Maar ieder alleen bleef onmachtig de moeilijkheden te overwinnen. Gevoeld werd hoe- zeer de groote versnippering afbreuk deed aan den geheelen arbeid en de krachtige ontwikkeling tegenhield. In samenwerking ligt groote kracht en talrijk zijn de voorbeelden in binnen- en buiten- land, dat juist in dezen arbeid van goede orga- nisatie en nauwe samenwerking de grootste kracht uitgaat.

Reeds in den winter van 1919 werden voorlo- pige besprekingen gehouden tusschen afgevaardig- den van verschillende groote vereenigingen; een voorloopig Comité werd benoemd, dat in 1920 een onderzoek instelde naar hetgeen voornamelijk in de groote steden werd verricht en welke leemten werden gevoeld. In November 1920 werd daarop overgegaan tot de oprichting der Federatie van Christelijke Vereenigingen van en voor Vrouwen en Meisjes. Zij stelt zich ten doel er toe mede te werken, dat in de vrouwenwereld Jezus Christus meer gekend worde als Heiland en Heer en zoo de uitbreiding van Gods Koninkrijk te helpen be- vorderen. Zij hoopt dit doel te bereiken door sa- menwerking tusschen de bestaande vereenigingen te bevorderen en tot het aanvaan van noodza- kelijk werk op te wekken of dit te organiseren.

v. A. v. W.

LITERATUUR EN KUNST.

Christendom en Kunst.

II.

In het vorig artikel werd gewozen op het gevaar- lijke in het streven van hen, die onbekend met de verwickelingen, waarin de levenspraktijk op een bepaald gebied ons brengt, toch een theorie van eigen maaksel geheel mechanisch willen opleggen aan de praktijk. Voor dezulken is ook de verhouding van Christendom en kunst reeds van te voren klaar en doorzichtig. Geheel anders komt de zaak te staan, wanneer we het oordeel vragen van hen, die in eigen leven zochten naar een verzoening van Christendom en kunst.

Het is ons uit het voorafgaande wel gebleken, dat er zeker iets meer „achter" zit, als wij, in ons eigen leven zoekend naar een verbinding van Christendom en kunst, op zoovele bezwaren stui- ten. Er zit inderdaad iets heel belangrijks achter.

Wij krijgen hier te doen met twee levensrich- tingen, twee stroomingen, die wij gaarne in één bedding vereenigd zagen. De invloed, die deze twee levensrichtingen vanaf de oudste tijden tot heden op de menschheidshistorie uitgeoefend heb- ben, is duidelijk zichtbaar niet slechts in het le- ven van den enkeling, maar zelfs in den aard en het karakter van geheele volken.

Er is een levensrichting, in wier sfeer het zede- lijke ondergeschikt gemaakt wordt aan het natuur- lijke, en er is een andere, die het natuurlijke on- derwerpt aan het zedelijke, waarbij dus de volle nadruk valt op de tegenstelling: heilig en onheil- lig, die bij de andere levensrichting geheel op den achtergrond treedt. De eerste is men gewoon te noemen de „aesthetische", de andere de „ethi- sche" levensrichting. (Ik mag om van te voren alle misverstand uit te sluiten, wel even opmerken, dat dit woord „ethisch" hier dus uitsluitend door mij gebruikt zal worden in den zin van „zedelijk", al voel ik ook, dat dit een uiterst gebrekkige weer- gave is van het „vreemde" woord. Het woordje „ethisch" heeft voorts nog een theologische nu- ance, die hier geheel buiten beschouwing valt).

Schleiermacher, de eerbiedwekkende strijder voor het goed recht der religie in het geestesleven, heeft deze tegenstelling „aesthetisch" en „ethisch" in zijn „Glaubenslehre" laten zien in het karakter der verschillende godsdiensten. Onder